

Republika Srbija

**TUŽILAŠTVO
ZA RATNE ZLOČINE**

28.11.2007. godine

Beograd

VM/JA.

OKRUŽNOM SUDU U BEOGRADU

- Veću za ratne zločine-

Beograd

Na osnovu čl.46. st.2. tač.3. u vezi čl. 3. i 4. st.2. Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine, podižem

OPTUŽNICU

protiv:

1. LJUBANA DEVETAKA, rođenog 17.03.1947. godine u Lovasu, opština Vukovar, Republika Hrvatska, državljanin Srbije, po zanimanju ekonomski tehničar, sa završenom Ekonomskom školom, oženjen, otac dvoje dece, neosuđivan, drugi krivični postupak se ne vodi, sada u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu - Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 28.05.2007. godine kada je lišen slobode;

2. MILANA DEVČIĆA, rođenog 23.01.1962. godine u Lovasu, opština Vukovar, R Hrvatska, državljanin Srbije, sa završenom srednjom školom unutrašnjih poslova, po zanimanju policajac, oženjen, otac dvoje dece, neosuđivan, drugi krivični postupak se ne vodi, sada u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu - Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 29.05.2007. godine kada je lišen slobode;

3. MILANA RADOJČIĆA, rođenog 08.07.1959. godine u Vukovaru, R Hrvatska, državljanin Srbije, po zanimanju ekonomista, sa završenim fakultetom, oženjen, otac dvoje dece, neosuđivan, sada u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu - Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 28.05.2007. godine kada je lišen slobode;

4. ŽELJKA KRNJAJIĆA, rođenog 20.07.1960. godine u Lovasu, opština Vukovar, R Hrvatska, državljanin Srbije, sa završenom mašinskom školom, po zanimanju mašinski tehničar, otac troje dece, izdržava se od invalidnine, neosuđivan, drugi krivični postupak se ne vodi, proveo u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu - Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 28.05.2007. godine kada je lišen slobode do 24.09.2007. godine, kada mu je navedenim rešenjem pritvor ukinut;

5. MIODRAGA DIMITRIJEVIĆA, rođenog 27.02.1939. godine u Kruševcu, državljanin Srbije, završio Vojnu akademiju kopnene vojske, penzioner, u činu potpukovnika, više puta odlikovan, izdržava se od penzije, osuđivan zbog krivičnog dela ugrožavanje javnog saobraćaja iz čl. 195. st.3. KZ RS na novčanu kaznu, presuda brisana, sada u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu - Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 29.05.2007. godine kada je lišen slobode;

6. DARKA PERIĆA, rođenog 05.08.1954. godine u Valjevu, državljanin Srbije, sa završenom gimnazijom, po zanimanju privatni preduzetnik, oženjen, otac dvoje dece, izdržava se od sopstvenog poslovanja, osuđivan zbog kriv. dela iz čl. 233. st.1. KZ RS, sada u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu - Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 29.05.2007. godine kada je lišen slobode;

7. RADOVANA VLAJKOVIĆA, rođenog 22.08.1958. godine u mestu Stanina Reka, opština Valjevo, državljanin Srbije, sa završenom Višom mašinskom školom, po zanimanju mašinski inženjer, oženjen, otac dvoje dece, neosuđivan, proveo u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu - Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 29.05.2007.godine kada je lišen slobode, do 24.09.2007.godine kada mu je istim rešenjem pritvor ukinut;

8. RADISAVA JOSIPOVIĆA, rođenog 09.06.1959. godine u Valjevu, državljanin Srbije, sa završenom srednjom Ekonomskom školom, po zanimanju ekonomski tehničar, neosuđivan, drugi krivični postupak se ne vodi, proveo u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu - Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 29.05.2007.godine kada je lišen slobode, do 24.09.2007.godine kada mu je istim rešenjem pritvor ukinut;

9. JOVANA DIMITRIJEVIĆA, rođenog 06.06.1961. godine u Zemunu, državljanin Srbije, po zanimanju KV metaloglođač, oženjen, nezaposlen, neosuđivan, drugi krivični postupak se ne vodi;

10. SAŠE STOJANOVIĆA, rođenog 08.01.1967. godine u Beogradu, po zanimanju inženjer mašinstva, oženjen, otac jednog maloletnog deteta, sa završenom Višom tehničkom mašinskom školom, neosuđivan, drugi krivični postupak se ne vodi;

11. DRAGANA BAČIĆA, zv. „Pljoka“, rođenog 25.05.1961. godine u Bačićima, opština Vlasenica, državljanin Srbije, sa završenom osmogodišnjom školom, po zanimanju radnik, nezaposlen, bez prihoda, tri puta osuđivan zbog krivičnog dela krađe i prevare, izrečene kazne izdržao, u toku je i drugi krivični postupak za istovrsno krivično delo u Novom Sadu, provero u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu - Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 28.05.2007.godine kada je lišen slobode, do 24.09.2007.godine kada mu je istim rešenjem pritvor ukinut;

12. ZORANA KOSIJERA, rođenog 05.03.1966. godine u Rumi, završio osnovnu školu i kurs za konobara, državljanin Srbije, oženjen, otac dvoje maloletne dece, izdržava se od invalidnine, neosuđivan, drugi krivični postupak se ne vodi, proveo u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu - Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 28.05.2007.godine kada je lišen slobode, do 24.09.2007.godine kada mu je istim rešenjem pritvor ukinut;

13. PETRONIJA STEVANOVIĆA, zv. „Petronije“, „Pera vaška“, rođenog 29.09.1952. godine u mestu Brežani, opština Srebrenica, državljanin Srbije, sa završenom osnovnom školom, vozač, oženjen, otac dvoje dece, bez zaposlenja, do sada 5 puta osuđivan, sve kazne izdržao, sada u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu -

Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 28.05.2007. godine kada je lišen slobode;

14. ALEKSANDRA NIKOLAIDISA, zvanog „Aca konj“, „Aca Grk“, rođenog 21.08.1959. godine u Pančevu, državljanin Srbije, sa završenom osnovnom školom i dva razreda usmerenog obrazovanja, polukvalifikovani bravar, neoženjen, nezaposlen, do sada 8 puta osuđivan, kazne izdržao, drugi krivični postupak se ne vodi, sada u pritvoru po rešenju istražnog sudije Okružnog suda u Beogradu - Veća za ratne zločine Ki.V.7/07 od 30.05.2007. godine, a koji mu se računa od 28.05.2007. godine kada je lišen slobode;

ŠTO SU:

okrivljeni:

Ljuban Devetak, Milan Devčić, Milan Radojčić i Željko Krnjajić,

kao pripadnici lokalne civilno-vojne vlasti;

Miodrag Dimitrijević, Darko Perić, Radovan Vlajković i Radisav Josipović,

kao pripadnici Teritorijalne odbrane čije jedinice su bile potčinjene 2.proleterskoj gardijskoj motorizovanoj brigadi (2.PGMBR) iz sastava tadašnje JNA, i

Petronije Stevanović, Aleksandar Nikolaidis, Dragan Bačić, Zoran Kosijer, Jovan Dimitrijević i Saša Stojanović,

kao pripadnici dobrovoljačke oružane grupe, samozvane „Dušan Silni“,

kršeći pravila međunarodnog prava sadržana u IV Ženevskoj konvenciji o zaštiti građanskih lica za vreme rata od 12.08.1949. godine, Dopunskom protokolu o zaštiti žrtava nemeđunarodnih (unutrašnjih) oružanih sukoba (Protokol II) uz navedenu konvenciju, u toku oktobra i novembra meseca 1991.godine, za vreme unutrašnjeg oružanog sukoba u SFRJ, tada međunarodno priznatoj državi, između JNA i drugih oružanih grupa pod njenom komandom i kontrolom sa jedne strane, i sa druge, organizovanih oružanih jedinica Zbora narodne garde (ZNG) i MUP-a Republike Hrvatske, tada jedne od federalnih članica SFRJ, u navedeno vreme na području i u naselju Lovas u Republici Hrvatskoj,

i to:

I

okr: Ljuban Devetak, Milan Devčić, Milan Radojčić i Željko Krnjajić

protivno zajedničkom članu 3. IV Ženevske konvencije, čl. 13. st.1. i 2. u vezi sa čl. 4. st.1. i 2. tač.a) u vezi čl. 2. st.1. Protokola II uz navedenu konvenciju,

saučestvovali u izvršenju napada bez izbora cilja na naselje i civilno stanovništvo u njemu, koje nije neposredno učestvovalo u oružanom sukobu, i to tako što je prvo, okr. Ljuban Devetak početkom oktobra meseca 1991. godine u kontaktima sa pojedincima iz rukovodstva stranke Srpska narodna obnova (SNO) organizovao okupljanje članova i simpatizera ove stranke i jednog broja meštana sela Lovas, među kojima su bili i okr. Milan Devčić, Milan Radojčić i Željko Krnjajić, te zatim i formiranje od ovog sastava dobrovoljačke oružane grupacije radi njenog učešća u napadu na naselje Lovas, iako su znali da u ovom naselju nema hrvatskih oružanih snaga koje bi pružile otpor i branile selo, pa nakon što se oko 60 ovih dobrovoljaca okupilo u Novoj Pazovi i Šidu, gde su od strane TO opremljeni pešadijskim naoružanjem i drugom opremom, okr. Ljuban Devetak učestvuje i u njihovom upućivanju u Tovarnik, odakle su zajedno sa pripadnicima TO Tovarnik i milicije kojima je komandovao okr. Željko

Krnjajić, kao jedinstvena oružana grupacija, dana 10.10.1991.godine u jutarnjim satima, izvršili napad na selo, u kojem napadu su učestvovali i okr. Milan Devčić, Milan Radojčić, Željko Krnjajić i još nekoliko, za sada neidentifikovanih meštana Lovasa, koji su, poznavajući prilazne terene i samo mesto usmeravali kretanje manjih grupa ove oružane grupacije, da bi po ulasku u selo, u narednih nekoliko sati i u nastaloj haotičnoj situaciji, pojedini njeni pripadnici, bez izbora cilja i bez ikakvog vojnog opravdanja, nekontrolisano i nasumično otvarali vatru iz pušaka, bacali bombe u dvorišta, na kuće, u podrumne i druge prostorije, pojedine od zatečenih civila ubijali u kućama, podrumima i drugim objektima, neke od njih izvodili iz kuća i ubijali na ulicama i drugim mestima, što je sve za posledice imalo uništenje i oštećenje jednog broja civilnih stambenih i drugih objekata i smrt 21 civilnog lica, i to:

1. Mirka Grgića
2. Mate Adamovića
3. Danijela Badanjaka
4. Cecilije Badanjak
5. Antuna Jovanovića
6. Anke Jovanović
7. Katarine Pavličević
8. Juraj Poljaka
9. Josipa Kraljevića
10. Alojzija Polića
11. Mate Kesera
12. Josipa Poljaka

13. Ivana Ostruna
14. Drage Pejića
15. Mije Božića
16. Tome Sabljaka
17. Vida Krizmanića
18. Stipe Mađarevića
19. Pave Đaković
20. Stipe Pejića
21. Živana Antolovića.

II

okr: Ljuban Devetak, Milan Devčić i Milan Radojčić

protivno zajedničkom članu 3. IV Ženevske konvencije, članu 13. st.2. i 1. u vezi sa čl. 4. st.1. i 2. tač. a, e, h u vezi čl. 2. st.1. Protokola II uz navedenu konvenciju,

odmah po zauzimanju Lovasa uspostavili novu lokalnu vlast civilno-vojnog karaktera, u kojoj je okr. Ljuban Devetak zauzeo ključnu poziciju neformalnog, ali de fakto (stvarnog) civilnog komandanta sela i formalnog direktora Zemljoradničke zadruge sa gotovo neograničenim ovlašćenjima, Milan Devčić je zauzeo položaj komandira milicije, a Milan Radojčić komandanta Teritorijalne odbrane (TO) Lovas, nakon čega u narednom periodu do prve polovine novembra meseca 1991. godine, na osnovu njihovih (neformalnih) naređenja, a po kriterijumima nacionalne pripadnosti i političkog opredelenja, nesrpsko, pretežno stanovništvo hrvatske nacionalnosti biva izloženo ponižavajućim, diskriminatorskim merama u vidu obaveza da svoje kuće obeleže belim tkaninama, da nose bele krpe oko rukava, da se odazovu radnoj obavezi za minimalnu naknadu i uz oružano prisustvo, ograničenog kretanja uvođenjem policijskog časa, a zatim u isto vreme, umesto da, kao najodgovorniji u novouspostavljenoj lokalnoj vlasti sprovedu pravilna i zakonita saslušanja pojedinih meštana ukoliko je postojala razumna sumnja da neki od njih kriju vatreno naoružanje ili svojim postupcima i ponašanjem ugrožavaju sveukupnu bezbednost, ali i da spreče i istraže eventualno počinjene zločine protiv civilnog stanovništva, oni su pojedincima iz sve tri oružane grupe - TO, milicije i dobrovoljačkog sastava samozvanog „Dušana Silnog“ po sopstvenom nahođenju naređivali protivzakonita privođenja, zatvaranja i saslušanja pojedinih civilnih lica, i pri tom njihovo mučenje i telesno povređivanje, a okr.Ljuban Devetak i ubijanje, ili su ih nesprečavanjem u tome podržavali i time podstrekavali i pomagali, pa su, tako i to :

a) okr. Ljuban Devetak

podstrekavao pojedine pripadnike iz sastava oružane grupe, samozvane „Dušan Silni“ da:

- ubiju određena civilna lica, te je tako od Aleksandra Nikolaidisa zahtevao da ubije meštanku Snežanu Krizmanić (...“odvedi, jebi i ubij“), što ovaj ipak nije izvršio, a u drugom slučaju, na pitanje trojice pripadnika

navedene oružane grupe („Aždaje“, „Koste“ i „Nikole“) šta da rade sa privedenim Zvonkom Martinovićem, odgovorio je: ...“Ono što treba“, da bi ovo lice nakon toga zaista i bilo ubijeno od strane neidentifikovanih pripadnika ove oružane grupe i sutradan mrtvo pronađeno u selu;

- sklone i prikriju prethodno nekoliko privedenih i pretučenih civilnih lica pre dolaska nove vojne komande, da bi tog istog dana, 18.10. sva ova lica - Đuru Krizmanića, Alojza Krizmanića, Darka Pavlića, Željka Pavlića, Franju Pandžu, Marka Damjanovića, Andriju Devčića i Stipu Dolačkog ubili neidentifikovani pripadnici ove grupe;

- tuku, muče i telesno povređuju pojedina civilna lica, tako što je dana 17.10. organizovao da se za jedan broj pripadnika navedenih oružanih grupacija prikaže audio-video snimak sa mitinga HDZ-a u Lovasu, nakon čega su u noći između 17/18.10. svi ovi meštani, inače već protivzakonito zatvoreni i zadržani u dvorišnom prostoru Zemljoradničke zadruge koji su viđeni na tom snimku prvo popisani, a potom ujutro izdvojeni u prostor mašinske radionice i brutalno pred njim pretučeni (Ivica Đaković, Ivan Kraljević, Boško Bođanac, Marin Mađarević, Nikola Badanjak, Zlatko Toma, Berislav Filić, Marko Filić, Željko Somborac, Mato Hodak, Tomo Sabljak, Ivan Sabljak, Marko Sabljak, Marko Vidić, Luka Balić, Josip Turkalj, Mijo Šalaj, Emanuel Filić i dr.) od većine onih koji su gledali ovaj snimak, te to jutro, na istom mestu prozivanjem vršio razvrstavanje zatvorenih meštana na one koji će biti upućeni na rad u zadružnu radionicu i preostale koji će ići u vinograde da „beru grožđe“, a kada je među prisutnim civilima primetio već vidno pretučenog Đuku Luketića, naredio je i njemu i „Kosti“ (iz sastava oružane grupe „Dušan Silni“) da dovedu i oca Petra i brata Antu Luketića, pa kada su i oni dovedeni, nekolicina iz ove iste oružane grupe („Petronije“, „Kosta“, „Marko“) pred njim su tukli i surovo fizički zlostavljali svu trojicu Luketića, koje su potom, za sada neidentifikovani pripadnici ove oružane grupe odveli i istog dana u selu ubili;

b) okr. Milan Devčić

prilikom protivzakonitih privođenja i saslušanja pojedinih civilnih lica, ove tukao, telesno povređivao, pretio likvidacijom, iseljenjem, dozvoljavao i podsticao pojedince iz navedenih oružanih grupacija da pred njim tuku i povređuju ova lica, pa je tako:

-Đuru Antoloviću, udarcem ruke na kojoj se nalazio neki čvrst predmet polomio vilicu;

- Marka Grčanca, policijskom palicom udario po glavi, i potom ga terao da liže svoju krv sa stola;

- Đuki Radočaju pretio da će privesti i njegovu majku i da će ih oboje iskasapiti;

- od Marka Filića zahtevao da se zajedno sa porodicom iseli iz svoje kuće, bez ikakvog zakonskog osnova i stvarnog razloga;

- ne sprečavajući, dozvolio pojedincima iz navedenih oružanih grupacija da kundacima i nogama udaraju Đuru Filića, a kad su Franju Pandžu oborili na pod i gazili nogama, psovao mu ustašku majku.

c) okr. Milan Radojčić

prilikom protivzakonitih privođenja i saslušanja pojedinih civilnih lica, tukao Antona Krizmanića, tako što ga je udario nogom u leđa, zatim, umesto da spreči, dozvolio da u njegovom prisustvu nekolicina iz navedenih oružanih grupacija fizički zlostavljaju Đuru Antolovića, a na dan odvođenja civila-meštana u minsko polje, tražio dobrovoljce koji bi išli u oružanoj pratnji...“Hrvata, jer oni znaju gde se nalaze minska polja“,

pa je ovakvo sveukupno ponašanje sve trojice okrivljenih, postupci i nečinjenja, podstreklo i pomoglo, za sada neidentifikovanim pripadnicima navedenih oružanih grupacija da u ovom periodu pod tim okolnostima na raznim lokacijama u selu ubiju ukupno 27 lica, i to:

1. Darka Pavlića
2. Željka Pavlića

3. Antona Luketića
4. Đuku Luketića
5. Petra Luketića
6. Alojza Krizmanića
7. Đuru Krizmanića
8. Andriju Devčića
9. Stipu Dolačkog
10. Marka Damjanovića
11. Franju Pandžu
12. Ivana Vidića
13. Stjepana Luketića

prethodno protivzakonito privedenih i nakon toga izvedenih iz improvizovanih zatvora,

te

14. Slavicu Pavošević
15. Jozefinu Pavošević
16. Mariju Pavošević
17. Anu Lemunović
18. Josipa Rendulića
19. Božu Vidića
20. Marina Balića

21. Katarinu Balić
22. Rudolf Jonaka
23. Mariju Fišer
24. Zorana Krizmanića
25. Josipa Jovanovića
26. Zvonimira Martinovića
27. Petra Rendulića,

u njihovim kućama ili nakon izvođenja iz kuća.

III

okr: Ljuban Devetak, Milan Devčić, Milan Radojčić, Miodrag Dimitrijević, Darko Perić, Radovan Vlajković, Radisav Josipović, Jovan Dimitrijević, Saša Stojanović, Dragan Bačić i Zoran Kosijer

protivno zajedničkom članu 3. i 28. IV Ženevske konvencije, članu 13. st. 1. i 2. u vezi sa čl. 4. st. 1. i 2. tač. a, e, h, u vezi čl. 2. st.1. - Protokola II uz navedenu konvenciju;

u periodu od 14. do 18.10.1991.godine, i to okr. Ljuban Devetak, Milan Devčić i Milan Radojčić, u svojstvu najviših predstavnika lokalne vlasti, na više zajedničkih sastanaka sa okr.Miodragom Dimitrijevićem, koji je u ime Zonskog štaba TO Valjevo bio postavljen kao koordinator za borbena dejstva za sela Lovas, Čakovci i Opatovac, te vršio ovu dužnost u periodu od 10.-19.10.1991.godine i neprekidno boravio u Lovasu od 14.-19.10, ovome neistinito predstavili da deo lokalnog civilnog stanovništva hrvatske nacionalnosti noćnim oružanim provokacijama i vezom sa hrvatskim

paravojnim formacijama u okolini sela ugrožavaju bezbednost svih, kao i efikasno funkcionisanje vlasti, zbog čega je potrebno preduzeti oštrije mere, i time ga podstrekli da samostalno donese i saučestvuje u donošenju protivzakonitih naredbi, jer umesto da proveri lično, a po potrebi i preko vojnih bezbednosnih organa verodostojnost pruženih mu informacija i opravdanost preduzimanja predloženih mera, što mu je bila dužnost, i što bi mu omogućilo da utvrdi da se prema civilnom stanovništvu i njihovoj imovini svakodnevno vrše napadi na način i sa posledicama napred opisanim, te da shodno tome preduzme sve mere za koje je bio ovlašćen da to spreči, okr. Miodrag Dimitrijević nekritički i bez provere prihvata kao tačno sve što mu je rečeno i predloženo, pa tako:

- dana 15.10, po održanom sastanku izdaje „zadnje upozorenje građanima“ koje je javno plakirano, preteći im merama zastrašivanja, terora i odmazde u vidu evakuacije stanovništva, uništenja društvene i privatne imovine, suđenja na ratnom sudu svim „sumnjivim“ i uhvaćenim pripadnicima „ustaških“ organizacija i njihovim jatacima,

- dva dana kasnije - 17.10.1991.t.g., na prepodnevnom sastanku saučestvuje sa okrivljenima Ljubanom Devetakom, Milanom Devčićem i Milanom Radojčićem u donošenju naređenja i njegovom javnom, uličnom objavljivanju o obavezi okupljanja svih muškaraca starosti od 18 do 65 godina ispred zgrade Zemljoradničke zadruge, pa kada se oko 70 meštana odazvalo ovom naređenju kako bi se navodno utvrdilo da li neki od njih ili od onih koji su ostali u selu učestvuju u noćnim oružanim provokacijama, deo pripadnika oružane grupe „Dušan Silni“ i protivdiverzantske čete iz sastava TO Valjevo, taj dan pristiglih u Lovas po naredbi okr. Dimitrijevića, prvo su na ulazu izvršili pojedinačni pretres svih pridošlih meštana, a zatim ih uveli u, sa svih strana ograđeni prostor zem. zadruge, naredivši im da svu noć moraju nepomično sedeti na drvenim klupama, te pošto su ih na taj način protivzakonito zatvorili, jer su ih svu noć naoružani čuvali i pojedince povremeno na blaži način - šamarima fizički zlostavljali, u jutarnjim satima-18.10.tg., pojedini pripadnici oružane grupe „Dušan Silni“ („Petronije“, „Aca konj“, „Nikola“, „Marko“, „Bokser“ i dr.) surovo su fizički mučili i zlostavljali oko 20-ak od ukupnog broja zatvorenih civilnih lica, udarajući ih kundacima, metalnim šipkama i električnim kablovima,

- istoga dana-17.10.t.g., posle sastanka u večernjim satima u istom sastavu, na kojem je bio prisutan i okr. Darko Perić, zajednički donose odluku da narednog dana - 18.10.tg., krene u izviđanje i pretres terena kombinovana oružana grupa, sastavljena od pripadnika diverzantske čete iz

sastava TO Valjevo, oružane grupe „Dušan Silni“ i nekoliko meštana kao vođa, te da se pri izvršenju tog zadatka povedu i koriste kao „živi štit“ tj. kao obezbeđenje od eventualnih napada hrvatskih paravojnih snaga prethodnu noć, protivzakonito zatvoreni i zadržani meštani hrvatske nacionalnosti, iako su znali da je neke od tih lokacija nekoliko dana ranije minirala inženjerska jedinica iz sastava 2.PGMBR, koju odluku su kao naređenje okr. Dimitrijevića izvršili;

okr. Darko Perić, rezervni kapetan I klase i komandant protivdiverzantskog odreda TO Valjevo, te rezervni poručnici, **okr. Radovan Vlajković**, komandir protivdiverzantske čete i **okr. Radisav Josipović**, komandir 1. voda i zamenik komandira iste čete iz sastava navedenog odreda,

i to tako što je okr. Darko Perić, koji je inače prisustvovao napred navedenom sastanku kod okr. Dimitrijevića, preneo dobijeno naređenje svojim podređenima, okr. Vlajkoviću i Josipoviću, a kada su ovi izrazili svoje negodovanje ističući da nisu obučeni za takvu akciju, okr. Perić je odlučno ponovio naredbu koja se mora izvršiti i pri tom je samovlasno proširio zahtevom da se, ukoliko vođeni civili eventualno zalegnu i počnu da beže, na njih otvori vatra, pa pošto su okrivljeni Radovan Vlajković i Radisav Josipović ipak pristali da izvrše ovo naređenje, iako su bili svesni nezakonitosti i nedopuštenosti izdate naredbe i njenog izvršenja, kao i mogućih posledica po život i telesni integritet većeg broja lica, kojeg činjenja i navedenih posledica su bili svesni i pripadnici oružane grupe «Dušan Silni»,

okr. Jovan Dimitrijević, **okr. Saša Stojanović**, **okr. Dragan Bačić** i **okr. Zoran Kosijer**, koji su se tom prilikom pridružili ovoj oružanoj pratnji zajedno sa Mijom Vukosavljevićem i Slobodanom Hrnjačkim zv. «Sajdžija» (sada pokojnima), i to bez ičijeg naređenja, na osnovu sopstvene odluke svakog od njih pojedinačno, te pristajući na takve realno očekivane posledice, dana 18.10.1991.t.g. oko 10 časova, okrivljeni su formirali kolonu od oko 50 zatvorenih civila, koje su, uz oružanu pratnju oko 40 pripadnika njihove čete, 6 navedenih pripadnika oružane grupe «Dušan Silni» i dvojice meštana kao vođa, povelili ka izlazu iz sela u pravcu proizvodnog pogona „Borovo“, kojom prilikom se oružana pratnja do izlaska iz sela kretala sa strane, a civili između njih, a posle toga u obrnutom poretku, tj. civili sa strane, a oružana pratnja u sredini, nakon čega je usput neko iz oružane pratnje, za sada nepoznat, ubio Boška Bođanca, koji više nije mogao da se kreće, jer je prethodne noći i tog jutra teško pretučen u dvorištu zadruga, da

bi po pristizanju do jednog polja deteline na izlazu iz sela za koje su posumnjali da bi moglo biti minirano, okr. Radovan Vlajković naredio da se vođeni civili postroje u jedan red, uhvate za ruke i frontalno kreću, razgrćući detelinu levo i desno, i da stanu ako ugledaju minu, s tim što su se za sve to vreme, svi iz oružane pratnje kretali iza i sa strane, po sopstvenoj proceni na bezbednom odstojanju, ali kada je jedan od civila, Ivan Kraljević, prethodno teško pretučen i povređen, pao preko jedne od poteznih mina, došlo je do istovremenog aktiviranja većeg broja mina, nakon čega je u nastaloj haotičnoj situaciji jedan broj pripadnika iz oružane pratnje na bespomoćne civile otvorio puščanu paljbu, pa je usled oba ova dejstva smrtno stradalo 20 vođenih civila, i to:

1. Marijan Marković
2. Tomislav Sabljak
3. Darko Solaković
4. Ivan Palijan
5. Zlatko Panjik
6. Slavko Kuzmić
7. Ivan Sabljak
8. Mijo Šalaj
9. Ivan Kraljević
10. Petar Badanjak
11. Zlatko Božić
12. Antun Panjik
13. Marko Vidić
14. Luka Balić

15. Marko Sabljak
16. Mato Hodak
17. Nikola Badanjak
18. Ivan Conjar
19. Slavko Štrangarević
20. Josip Turkalj

a 12 ih je zadobilo teške i lake telesne povrede, i to:

Stjepan Peulić, Stanislav Franjković, Ivan Mujić, Zlatko Toma, Ljubo Solaković, Josip Gerstner, Mato Kraljević, Josip Sabljak, Emanuel Filić, Milko Keser, Milan Radmilović i Marko Filić.

IV

okr: Petronije Stevanović i okr. Aleksandar Nikolaidis

protivno odredbama zajedničkog člana 3. IV Ženevske konvencije, čl. 13. st. 2. u vezi sa čl. 4. st. 1. i 2. tač. a), e), g) u vezi čl. 2. st.1. - Protokola II, uz navedenu Konvenciju - i to:

kao pripadnici dobrovoljačke oružane grupe, samozvane „Dušan Silni“, dana 10.10.1991.godine, učestvovali u napadu na naselje Lovas, pri čemu su nasumice bacali bombe na kuće i u dvorišta kuća, nekontrolisano otvarali vatru iz pešadijskog naoružanja, civilna lica izvodili iz njihovih kuća i odvodili ih sa sobom, nakon čega su kasnije pojedina od ovih lica pronađena mrtva, kao Mato Adamović, čijoj su supruzi i snaji tom prilikom oduzeli novac i zlatni nakit u ukupnoj vrednosti od oko 10.000 tadašnjih DM, potom u narednom periodu do polovine novembra meseca te godine,

učestvovali u bespravnom privođenju, zatvaranju i fizičkom zlostavljanju pojedinih civilnih lica, da bi njihova surovost u mučenju i zlostavljanju protivzakonito zatvorenih civila u ograđenom i zatvorenom dvorištu Zem. zadruga, naročito bila ispoljena ujutru 18.10.t.g., kada su zajedno sa, za sada još uvek neidentifikovanim, takođe pripadnicima ove oružane grupe, pojedina od ovih civilnih lica nemilosrdno tukli kundacima, metalnim šipkama i električnim kablovima, - Ivicu Đakovića, Ivana Kraljevića, Boška Bođanca, Marina Mađarevića, Nikolu Badanjaka, Zlatka Tomu, Berislava Filića, Marka Filića, Željka Somborca i još mnoge druge, zatim naredili jednom od meštana da prikupi sav novac i dragocenosti od svih zatvorenih lica, kojom prilikom je naročitu surovost i bezobzirnost ispoljio okr. Petronije Stevanović, tako što je nožem ubadao jedan broj ovih lica po raznim delovima tela - Peru, Antu i Đuku Luketića, Ivana Vidića, Ivicu Đakovića, Zlatka Tomu, Boška Bođanca i dr., a Josipu Turkalju, koga je prethodno teško pretukao, nožem sekao dugu kosu, povređujući time njegovo lično dostojanstvo,

- čime su izvršili krivično delo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st.1. KZ SRJ, u saizvršilaštvu, u vezi čl. 22. KZ SRJ.

P R E D L A Ž E M

Da se pred tim sudom kao mesno, stvarno i funkcionalno nadležnim održi glavni pretres, na koji pozvati:

1. Tužioca za ratne zločine Republike Srbije.

2. Okrivljene: Ljubana Devetaka, Milana Devčića, Milana Radojčića, Miodraga Dimitrijevića, Darka Perića, Petronija Stevanovića, Aleksandra Nikolaidisa, sada svi u pritvoru u Centralnom zatvoru u Beogradu, Željka Krnjajića, Radovana Vlajkovića, Radisava Josipovića, Dragana Bačića, Zorana Kosijera, Jovana Dimitrijevića i Sašu Stojanovića.

3. Oštećene-najbližu rodbinu ubijenih lica.

4. Svedoke-oštećene:

5. svedoke:

6. Da se pročitaju:

- Fotokopija popisa ekshumiranih osoba iz Lovasa sa zapisnicima ekshumacije i identifikacije;
- Fotokopija nalaza i mišljenja veštaka o uzrocima smrti osoba ekshumiranih iz masovne grobnice u Lovasu, dostavljenog Županijskom sudu u Vukovaru;
- Fotokopija popisa štete na crkvi Svetog Mihovila Arkandela u Lovasu;
- Fotokopija spiska ranjenih i fizičkih zlostavljanih lica iz Lovasa, kojeg je sačinila PU Vukovar i dostavila Okružnom sudu Osijek 25.02.1993. godine;
- Fotokopije zapisnika sa sastanaka predstavnika sela i predstavnika vlasti Srpske oblasti Slavonije, Baranje i zapadnog Srema, održanih u Lovasu 30.10 i 03.11. 1991. godine;

- Fotokopije spiska: Štaba i Voda TO Lovas, kadrova Mesne zajednice Lovas;
- Fotokopije potvrda o pripadnosti TO Lovas za 21 dobrovoljca, koji su bili u sastavu ove jedinice;
- Kopija "Spiska poginulih meštana Lovasa 18.10.1991. godine na minskom polju u blizini ekonomije Poljoprivredne zadruge Lovas", sačinjenog od strane predsednika MZ Lovas;
- Kopija "Popisa ranjenih civila - povrede nastale dejstvom protivpešadijske mine 18.10.1991. godine"
- Akti iz Arhivske građe Vojnog arhiva
- Kopija radne beležnice označena kao „Neki pokazatelji iz radnih beležnica“;
- Zapisnici istražitelja Haškog tužilaštva pri MKTJ u Hagu o saslušanju lica koja su u međuvremenu umrla, i to: Mate Kraljevića od 02.02.1996. godine, Slavka Luketića od 04. do 07.02.1996. godine, Đuke Radojčaja od 04.02.1996. g., Marka Filića od 10. do 11.02.1996. g., i Andije Balića od 11. do 12.03.1996. g., te iskazi svedoka Janka Božića i Nikole Krizmanića, sada takođe pokojnih, koje su dali u postupku pred Županijskim sudom u Vukovaru u predmetu K.br.25/00;
- Izveštaj iz KE za okrivljene.

7. Izvrši uvid u video i foto dokumentaciju od 22.11.2007. godine sačinjenu na listu mesta u Lovasu.

Obrazloženje

Tokom sprovedene istrage, utvrđene su sve relevantne činjenice i okolnosti inkriminiranih događanja, koje su kao takve navedene u dispozitivu ove optužnice.

Naime, u drugoj polovini 1991. godine u Republici Hrvatskoj, tada jednoj od federalnih članica, formalno još uvek u sastavu SFRJ, odvijao se oružani sukob između JNA i oružanih formacija u njenom sastavu i pod njenom komandom i kontrolom, sa jedne strane, i sa druge, organizovanih oružanih formacija Zbora narodne garde (ZNG) i MUP-a Republike Hrvatske.

Imajući u vidu pravila međunarodnog prava sadržana u IV Ženevskoj konvenciji o zaštiti građanskih lica za vreme rata od 12.08.1949. godine i Dopunskim protokolima uz navedenu konvenciju (I i II Protokol), navedeni sukob imao je karakter nemeđunarodnog (unutrašnjeg) oružanog sukoba.

Napad na Lovas i stavljanje pod kontrolu ovog naselja i obližnje teritorije samo je jedna od vojnih operacija JNA na tom području (Tovarnik, Sotin i dr.), a koje su se odvijale u sklopu događaja pod kolokvijalnim nazivom „Vukovarska operacija“. Inače, Lovas je naselje koje je pre početka oružanih sukoba brojalo oko 1.600 stanovnika, od čega preko 86 odsto hrvatske nacionalnosti, oko 8 odsto srpske, i ostatak Jugoslovena i drugih nacionalnosti. Naselje se nalazi u Republici Hrvatskoj, konkretnije istočnoj Slavoniji, neposredno uz granicu sa Srbijom (Zapadnim Sremom).

Iznete činjenice i okolnosti su opštepoznate, pa bi zbog toga bilo necelishodno da se utvrđuju posebno pribavljenim i izvedenim dokazima.

Planiranje i organizacija napada na Lovas, način izvođenja, učesnici tog napada, rezultirajuće posledice po civilno stanovništvo i njihovu imovinu, organizacija novouspostavljene civilno-vojne vlasti, nakon toga bespravno privođenje i hapšenje, fizičko mučenje, maltretiranje i

ponižavanje civilnog dela stanovništva, nezakonito pretresanje njihovih kuća, pljačkanje pokretne imovine, oštećenje ili uništenje nepokretne imovine, obeležavanje njihovih kuća belim tkaninama i njihovih ruku belim krpama, obavezno radno angažovanje svih radno sposobnih stanovnika sela, ograničavanje njihovog kretanja primenom policijskog časa, uz pretnje i pritiske na deo civilnog stanovništva da se iseli, pretnje merama odmazde, surove likvidacije nekih od privedenih lica, kao i pojedinaca koji su se nalazili u svojim kućama, korišćenje bespravno privedenih lica kao „živog štita“ u pretresu terena i posledice nastale nakon ulaska u minsko polje, ubistva još tri civila nakon događanja u minskom polju, te u svemu tome uloga, radnje i propusti svakog okrivljenog pojedinačno i skupno, precizno su opisane u dispozitivu ove optužnice.

Sve ove, za inkriminaciju predmetnog krivičnog dela, bitne činjenice i okolnosti, utvrđuju se na osnovu pribavljenih dokaza tokom istrage, a predloženih za izvođenje na glavnom pretresu.

Konkretnije: iz podataka sadržanih u aktima nadležnih komandi JNA, utvrđeno je da je naređenje za napad na Lovas izdala Komanda 1.proleterske gardijske motorizovane divizije,(1PGMD) kojim je naloženo da 2.pešadijska gardijska motorizovana brigada (2PGMBR) Lovas reši vlastitim snagama. Na osnovu takvog naređenja, konkretnu naredbu za napad na Lovas izdala je dana 09.10.1991. godine Komanda navedene brigade, stacionirana u Tovarniku. Napad je počeo u jutarnjim satima 10.10.1991.god. artiljerijskom vatrom jedinice ove brigade, koja nije bila intenzivna i kratko je trajala, otvarana je uglavnom po obodu sela, kojom prilikom su oštećeni silosi i nekoliko kuća, a od njenog dejstva poginulo je samo jedno civilno lice (Milan Latas), a jedno je ranjeno (Marija Vidić). Nesumnjivo je da je navedena naredba za ovaj napad izdata, a da prethodno nisu pribavljeni dovoljno pouzdani operativni podaci o lokaciji vojnih ciljeva. Otuda ipak ispoljena obazrivost pri artiljerijskom dejstvu koje je bilo i neintenzivno (nekoliko granata) i kratkotrajno, tako da izuzev navedenih nije došlo do drugih težih posledica po civilno stanovništvo u naselju. Objektivno, imajući u vidu sve okolnosti, sa stanovišta vojnih potreba, i ovakav napad je bio nepotreban, jer u naselju nije bilo vojnih ciljeva. Pešadijski napad iz više pravaca izvele su dobrovoljačke snage, koje su činili pripadnici oružanih grupa, samozvane „Dušan Silni“, zatim TO

Tovarnik i milicije u čijem sastavu su bili uglavnom dobrovoljci, ranije meštani Lovasa i susednih sela, iako su pouzdano znali da u naselju nema hrvatskih oružanih snaga koje bi pružile otpor i branile selo. Nikakvog otpora praktično nije ni bilo, kako od meštana sela, tako ni od nekih hrvatskih oružanih formacija, izuzev sporadičnog otvaranja vatre od strane malobrojnih pojedinaca. Na strani napadača poginuo je samo jedan pripadnik dobrovoljačke oružane grupe.

Navedene činjenice proizilaze i iz dela iskaza pojedinih okrivljenih, u prvom redu Petronija Stevanovića i Aleksandra Nikolaidisa, iskaza nekolicine svedoka pripadnika ove oružane grupe koji su učestvovali u napadu, te iskaza velikog broja meštana -svedoka i oštećenih.

U vremenu od 10.10. do 11.11.1991. godine, koje je obuhvaćeno ovom optužnicom, smrtno je stradalo ukupno 70 lica, a preko 10 ih je lakše i teže povređeno.

Navedene činjenice utvrđuju se na osnovu podataka sadržanih u fotokopiji popisa ekshumiranih osoba sa zapisnicima ekshumacije i identifikacije od 02. do 08.06.1997. godine, nalazu i mišljenju veštaka o uzrocima smrti ekshumiranih osoba iz masovne grobnice u Lovasu, fotokopiji spiska ranjenih i fizički zlostavljenih lica iz Lovasa od 25.02.1993. godine, kopije „Spiska poginulih meštana Lovasa“ sastavljenog 18.10.1991.godine na minskom polju sačinjenog od strane predstavnika mesne zajednice Lovas, popisa ranjenih lica, te iskaza većeg broja saslušanih svedoka. Naime, iz masovne grobnice na katoličkom groblju u Lovasu, i nešto kasnije iz dva pojedinačna grobna mesta, ekshumirano je ukupno 70 mrtvih tela, od čega 60 muških i 10 ženskih. Prema nalazu i mišljenju doktora utvrđuje se da su navedena lica umrla nasilnom smrću, zbog posledica ustrelnih rana po različitim delovima tela, usled dejstva pešadijskog naoružanja i krhotina eksplozivnih naprava-mina.

Na osnovu navedenih dokaza, utvrđeno je da prilikom napada na Lovas 10.10.1991.godine, jedno lice poginulo od posledica artiljerijskog dejstva, dok je 21 lice ubijeno prilikom zauzimanja sela od strane pripadnika navedene oružane grupe u kućama, dvorištima i na ulici otvaranjem vatre iz pešadijskog naoružanja ili bacanjem bombi i drugih eksplozivnih naprava, kao i prilikom njihovog izvođenja iz podruma kuća ili dvorišta i odvođenja na druga mesta gde su potom ubijani.

Nakon prethodnog fizičkog maltretiranja i mučenja i bespravnog privođenja, po odvođenju iz improvizovanih zatvora ubijeno je 13 lica, dok je u svojim kućama ili nakon izvođenja iz kuća na raznim lokacijama ubijeno još 14 lica.

Na „minskom polju“ i u vezi s njim, smrtno je stradalo ukupno 21 lice. Naime, jedno lice (Boško Bođanac), prethodno teško pretučeno, ubijeno je na putu do minskog polja, drugo (Josip Turkalj), podleglo je povredama na putu do bolnice, nakon pretrpljenih povreda na minskom polju, a 19 lica smrtno je stradalo na samom minskom polju od dejstva pešadijskog naoružanja i aktiviranja većeg broja postavljenih poteznih i nagaznih mina.

Izvršilac ubistva Boška Bođanca je sasvim sigurno iz redova pripadnika oružane pratnje, ali za sada nažalost još uvek nije identifikovan.

Izuzev na osnovu podataka sadržanim u navedenim dokumentima, navedene činjenice utvrđuju se i na osnovu iskaza većeg broja saslušanih svedoka-oštećenih, ali i iz delova iskaza pojedinih okrivljenih.

U toku istrage saslušano je preko 100 svedoka, a za saslušanje na glavnom pretresu predloženo je ukupno 92 svedoka.

I na kraju, na osnovu svih navedenih dokaza, nesumnjivo je utvrđeno da su sva smrtno nastradala i povređena lica meštani-civili nesrpske

nacionalnosti, koji nisu bili pripadnici ni jedne oružane formacije, niti su u navedeno vreme učestvovali u bilo kakvim borbenim dejstvima.

Osim ovih odlučnih činjenica i okolnosti, od značaja za njihovu kvalifikaciju kao krivičnog dela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. KZ J, na osnovu pribavljenih dokaza utvrđuju se i druge činjenice i okolnosti van bića predmetnog krivičnog dela, a koje bliže određuju i objašnjavaju inkriminisana događanja.

Sva opisana događanja posledica su međusobnih odnosa i načina funkcionisanja tada postojeće tri strukture vlasti: vojnih /JNA/ i lokalne vojno-civilne, kao formalnih, te oružane grupe samozvane „Dušan Silni“, kao faktičke.

Opšte je poznato da je u navedeno vreme JNA imala velikih problema u mobilizaciji vojno sposobnih lica u Srbiji. U takvoj situaciji vojne vlasti „mobilizaciju“ prepuštaju drugim strukturama, pre svega pojedinim političkim strankama, kao što se dogodilo i u konkretnom slučaju, u kojem rukovodstvo i aktivisti stranke Srpska narodna obnova (SNO) mobilišu svoje članstvo i simpatizere i potom ih upućuju na mobilizaciona mesta radi stavljanja pod komandu JNA. Očigledno je da je ovakav način popune jedinica JNA bio izvan zvaničnog, zakonskog sistema. Vojska prihvata ovakve dobrovoljce i potom ih upućuje na ratna područja u Hrvatskoj, u konkretnom slučaju na područje opštine Lovas. Više vojne komande izdaju naredjenja nižim vojnim komandama na terenu da se ove dobrovoljačke grupacije prihvataju, stavljaju pod komandu i kontrolu njihovih jedinica i upozoravaju na postupanja u skladu sa vojnim zakonima i međunarodnim konvencijama. Međutim, u stvarnosti se ovakve naredbe nisu poštovale. Vojne komande na području oružanih sukoba nemaju gotovo nikakvu kontrolu nad ovim oružanim grupacijama, a osim toga, komunikacija između podređenih komandi je veoma loša i konfuzna, usled čega gube kontrolu i imaju veoma lošu saradnju sa lokalnom vojnom i civilnom vlašću, što je objektivno uslovalo nastanak mnogobrojnih problema u funkcionisanju vlasti na teritorijama koje su držali pod svojom kontrolom.

Lokalna civilno-vojna vlast, oličena u ličnostima okr. Devetaka, Devčića i Radojčića, ponaša se samovoljno i bez ikakve kontrole. Umesto da nakon zauzimanja Lovasa organizovano i odgovorno, koristeći svoje oružane strukture-TO i miliciju, prikupe eventualno sakriveno oružje, izvrše zakonito isleđivanje meštana, ukoliko je bilo osnova za sumnju da su bili uključeni u hrvatske paravojne snage, ili eventualno učestvovali u noćnim oružanim provokacijama, oni bez ikakvog zakonskog osnova naređuju ili prepuštaju delovima svojih oružanih pripadnika da vrše pretrese kuća, oduzimaju imovinu meštana, privode pojedine meštane na isleđivanje po kriterijumu nacionalne pripadnosti i političke opredeljenosti ili ranijih međusobnih odnosa, pri čemu dolazi do teškog fizičkog maltretiranja pojedinih meštana, tuče, povređivanja, pa čak i fizičkih likvidacija.

Oružana grupa samozvana „Dušan Silni“ predstavlja poseban fenomen u konkretnom slučaju.

Kao što je utvrđeno, ova dobrovoljačka grupa prikupljena je i formirana angažovanjem stranke Srpska narodna obnova (SNO). Vojne vlasti su je prihvatile, zadužile naoružanjem i drugom opremom, i zatim uputile na područje oružanog sukoba, konkretno naselja Lovas. I to je sve. Formalno, na osnovu naredbi nadležnih vojnih vlasti na tom području, ova grupacija je u sastavu vojnih jedinica, pod njihovom komandom i kontrolom. Faktički, u konkretnom slučaju, vojne vlasti niti su im komandovale, niti su nad njima imale neophodnu kontrolu. Istina, manji broj pripadnika ove dobrovoljačke grupacije, po dolasku u Lovas uključen je u sastav lokalne TO i milicije, ali daleko najveći broj bio je izvan bilo kojih vojnih ili civilnih struktura vlasti. S druge strane, ova grupacija nije imala nikakvu vojnu organizacionu strukturu. Nije bila sastavljena od nekih manjih organizacionih jedinica, niti je imala komandni sastav. Pojedini pripadnici imali su određeni ugled među njima, po kriterijumima lične sposobnosti ili ranijeg ratnog iskustva (npr. „Stuparova“ grupa, ili „Batina“ grupa). Ovi pojedinci nisu imali komandnu ulogu, tako da ni oni, niti bilo ko drugi iz vojno - civilne vlasti ovoj grupaciji ništa nisu mogli da naredi u smislu formalne i stvarne nadređenosti. Pojedinci su mogli na osnovu sopstvene odluke da poslušaju njihove naredbe, zahteve ili predloge, kao što su u

većini situacija i činili. Iz navedenih razloga ova oružana grupacija nije imala neophodne, suštinske karakteristike paravojne oružane formacije u opštepoznatom značenju ovog pojma.

Navedene okolnosti objašnjavaju širi kontekst inkriminiranih događanja, ali nije, i ne može biti svrha ovog, a ni sličnih postupaka, da utvrđuju socijalno-istorijske, i u tom smislu političko-nacionalne uzroke i posledice tragičnih događanja u navedeno vreme na prostorima bivše Jugoslavije, pa ni konkretnije u Republici Hrvatskoj. O ovim nivoima individualne civilne i vojne odgovornosti, odnosno krivice za činjenje, propuštanje dužnog činjenja (komandna odgovornost) i nastale posledice, svoj sud davali su, daju i davaće Haški tribunal, a jednim delom i regionalni nadležni pravosudni organi. U navedenom smislu, svrha ovog postupka jeste da se povodom konkretnih događanja, definisanih vremenom i prostorom, utvrde relevantne činjenice i u skladu sa njima individualna krivica svakog od optuženih, te da im se potom odmere kazne po zakonu.

Krivično delo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. KZ J, koji se primenjuje u konkretnom slučaju, može biti izvršeno samo za vreme rata, oružanog sukoba ili okupacije. Ovo su objektivni uslovi inkriminacije predmetnog krivičnog dela. Pojam oružanog sukoba obuhvata ne samo međunarodni oružani sukob, već i unutrašnji oružani sukob, što je posebno predviđeno u Dopunskom Protokolu II iz 1977. godine uz IV Ženevsku konvenciju o zaštiti civilnih lica za vreme rata iz avgusta meseca 1949. godine. Zajedno sa Dopunskim Protokolom I uz istu konvenciju, detaljno je regulisan položaj civilnog stanovništva za vreme rata, oružanog sukoba ili okupacije. Radnja izvršenja predmetnog krivičnog dela ima više oblika koji su postavljeni alternativno i koji su upereni protiv života ili telesnog integriteta, slobode, imovine i drugih osnovnih prava građana, konkretnije civilnog stanovništva i pojedinih civila. Inkriminišući alternativne radnje izvršenja ovog krivičnog dela, naš zakonodavac je u suštinskom značenju obuhvatio sadržinu navedenih Ženevskih konvencija, te je iz tih razloga reč o blanketnom krivičnom delu.

Postupajući svesno i voljno na opisani način, okrivljeni su prekršili konkretne zabrane predviđene navedenim Ženevskim konvencijama i Dopunskim protokolima uz ovu konvenciju, čime su ostvarili sva bitna obeležja krivičnog dela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st.1. KZ J, koje im se ovom optužbom i stavlja na teret.

U toku istrage, svi okrivljeni izneli su svoju odbranu. Zajednička karakteristika odbrane svih okrivljenih jeste da ne osporavaju svoje prisustvo u Lovasu u vreme inkriminiranih događanja i izvršene zločine u to vreme, ali negiraju svoje učešće i krivicu za njihovo izvršenje, pa tako:

okr. Ljuban Devetak negira svoju ulogu i učešće u izvršenju predmetnog krivičnog dela po sve četiri osnovne tačke ove optužbe. Kao prvo, tvrdi da nije planirao i organizovao okupljanje članstva i simpatizera stranke Srpske narodne obnove i jednog broja meštana Lovasa u formiranju oružane grupe i njenog učešća u sadejstvu sa jedinicama JNA u napadu na naselje Lovas.

Odbrana je neosnovana, jer sa jedne strane, okrivljeni nije ukazao ni na jedan dokaz u prilog svojih navoda, a sa druge, da je izvršio opisane radnje, utvrđuje se na osnovu jasnih, uverljivih i saglasnih iskaza, između ostalih, okr. Aleksandra Nikolaidisa, Petronija Stevanovića, Borislava Mihajlovića, te iskaza brojnih svedoka i oštećenih.

Drugo, tvrdi da je u navedeno vreme on bio samo direktor lokalne zadruge, što inače nije sporno, i da se u tom svojstvu brinuo i angažovao oko proizvodnje i prodaje i drugih poslova u vezi sa funkcionisanjem tog privrednog subjekta, i to za dobrobit svih građana Lovasa, nezavisno od nacionalne pripadnosti, ali da nije bio „civilni komandant“ sela, a pogotovo ne da se o svemu pitao i da je o svačemu odlučivao. Nesumnjivo je utvrđeno da je okr. Devetak u navedeno vreme bio formalni direktor zadruge u Lovasu i da je u navedenom smislu obavljao svoju funkciju. Međutim, svi ostali navodi okrivljenog su neosnovani. Činjenica da je okrivljeni Ljuban Devetak faktički bio komandant Lovasa u vreme kada su u njemu počinjeni navedeni zločini nad hrvatskim civilima, utvrđuje se iz

brojnih iskaza, kako pojedinih okrivljenih, a naročito iz izjava velikog broja oštećenih i svedoka. Činjenica da se nekoliko dana nakon zauzimanja Lovasa, okr. Ljuban Devetak prikupljenim meštanima u Domu kulture sam predstavio ne samo kao direktor zadruga, nego kao i „glavni“ za odbranu Lovasa, utvrđuje se na osnovu iskaza. Verodostojnost ovih i svih drugih iskaza koji se odnose na faktički status okr. Ljubana Devetaka kao civilnog komandanta sela, potvrđuju i podaci sadržani u zapisnicima sa sastanaka predstavnika Vlade SAO Krajine za Slavoniju, Baranju i zapadni Srem, sa predstavnicima sela u kojima je ovakva njegova funkcija naznačena pored njegovog potpisa na spisku prisutnih. Kako iz navedenih svedočenja, tako je i iz ovih zapisnika vidljivo da se okr. Ljuban Devetak bavio pitanjima koja nikako ne bi bila predmet interesovanja nekoga ko je bio samo direktor zadruga i vodio računa o organizaciji proizvodnje i prodaje.

Treće, okr. Ljuban Devetak tvrdi da nije izdavao naređenja, zahtevao ili predlagao bilo kome da se pojedini civilni hrvatske nacionalnosti bespravno privode, pri tom muče, na druge načine fizički maltretiraju, pa i ubijaju. Smatram ovakvu odbranu okrivljenog neosnovanom iz više razloga. Kao prvo, iz polazno utvrđene činjenice da se okrivljeni Devetak kao de fakto civilni komandant sela pitao o svemu i odlučivao o svačemu. Drugo, o navedenoj ulozi Ljubana Devetaka, između ostalih svedoče i okrivljeni.

Činjenica da je okr. Ljuban Devetak naređivao koji će se meštani dovoditi, pritvarati i saslušavati, koristeći pri tom pronađene video kasete sa sastanaka aktivista HDZ-a u Lovasu, utvrđuje se i na osnovu iskaza svedoka. Iz izjava svedoka- oštećenih, nesumnjivo se može zaključiti da su se prvi na udaru našli istaknutiji članovi HDZ-a, koji su prvi i hapšeni, tučeni i zlostavljani na razne načine nakon hapšenja, a neki od njih i likvidirani. Članstvo u HDZ-u i nacionalna pripadnost bili su osnovni kriterijumi za navedena postupanja okr. Ljubana Devetaka, ali i ostalih okrivljenih.

I četvrto, okr. Ljuban Devetak negira bilo kakvu svoju ulogu u prikupljanju muškaraca hrvatske nacionalnosti iz sela ispred seoske zadruga u poslepodnevnim časovima 17.10.1991. godine, o njihovom zadržavanju tokom noći, fizičkom maltretiranju, kao i u odluci da se

privedeni meštani koriste kao „živi štit“ u planiranom pretresu terena izvan sela

I ovaj deo odbrane okrivljenog je u potpunosti neosnovan. Naime, iz iskaza okrivljenih, na nesumnjiv način se utvrđuje da je okrivljeni Ljuban Devetak prisustvovao svim sastancima kod potpukovnika Dimitrijevića, uz učešće i navedenih predstavnika oružane grupacije „Dušan Silni“, na kojima su se donosile odluke o preduzimanju narednih mera bezbednosnog karaktera, između ostalih i na sastanku od 15.10.1991. godine, kada je mesnom stanovništvu plakatiranjem po kućama i drveću javno predočen veliki broj restriktivnih mera, uz pretnju merama odmazde, a zatim i na sastanku od 17.10.1991. godine koji je održan u približno istom sastavu i kada je doneta odluka, koju je javno saopštio seoski dobošar, o obavezi sakupljanja svih muškaraca starosti od 18 do 65 godina ispred zgrade Zemljoradničke zadruge, a potom na još jednom sastanku istog dana uveče, na kojem je doneta odluka da će se sutradan ići u pretres terena van sela i da će se pri tom voditi toga dana zatvoreni civili. Nakon navedenog sastanka otišao je u Zadругu i obratio se privedenim civilima, rekavši im da će tu ostati preko noći, sve dok ne kažu ko puca na vojsku, a da će danju ići da rade. Potom je prozvao po imenima nekoliko meštana koji su imali neka konkretnija zaduženja u Zadruzima. Navedene činjenice i okolnosti utvrđuju se na osnovu iskaza svedoka. Ujutro 18.10.1991. godine, okrivljeni je stigao pred Zadругu u pratnji nekolicine meštana srpske nacionalnosti i vojnika. Prozvano je oko 10-15 lica, za koje je rekao da su potrebni u zadruzima radi obavljanja konkretnih poslova. Ko će ostati, a ko će biti izdvojen, odlučivao je samo okrivljeni. Navedene činjenice utvrđuju se na osnovu iskaza svedoka. Sva trojica navedenih Luketića ubrzo su nakon toga ubijena. Ostalim privedenim meštanima koji nisu izdvojeni u radnu grupu saopštio je da će ići u vinograde i „brati grožđe“.

Sve ove činjenice proizilaze iz iskaza većeg broja svedoka-meštana.

Osim što isključuje svaki vid svoje krivice za inkriminisana događanja u Lovasu u navedeno vreme, okrivljeni iznosi tvrdnju da su za sve nastale tragične posledice odgovorne vojne vlasti i njeni pojedini pripadnici, ne

ukazujući pri tom na bilo koji dokaz u prilog svojih tvrdnji na osnovu kojih bi personalizovao eventualnu individualnu krivičnu odgovornost.

Okrivljeni Milan Devčić, Milan Radojčić i Željko Krnjajić u svojim odbranama navode da su kao meštani sela Lovas, zajedno sa još jednim brojem, takođe meštana ovog sela, a okr. Željko Krnjajić pri tom i kao komandir TO Tovarnik i milicije, učestvovali u napadu na ovo naselje i u njegovom, kako oni kažu, „oslobađanju“. Ne osporavajući navedene posledice, uništenje i oštećenje većeg broja civilnih, stambenih i drugih objekata i smrt 21 lica, negiraju svoju krivicu, tvrdeći da nisu ukazivali na određene ciljeve, konkretno kuće i ostale objekte u vlasništvu meštana hrvatske nacionalnosti, niti na bilo koga pojedinačno, te da nisu pucali niti su drugima naređivali da pucaju u bilo kog meštana, bilo da se on nalazi u kući, u dvorištu, ili na ulici. Ne spore da su odmah po oslobađanju Lovasa postavljeni, i to okr. Milan Devčić za komandira lokalne milicije, a Milan Radojčić, za komadanta lokalne Teritorijalne odbrane (TO).

Ne priznaju da su izvršili ni jedno od inkriminisanih radnji u vremenu od 10.10. do 11.11.1991. godine, te da se zbog toga ne osećaju krivim za posledice, koje ne osporavaju, ali tvrde da u navedeno vreme za njih nisu ni znali (diskriminatorско ponašanje prema lokalnom stanovništvu hrvatske nacionalnosti, bespravno privođenje, hapšenje, saslušanje, teško zlostavljanje, oštećenje privatne i društvene imovine i na kraju, brojna ubistva lokalnog civilnog stanovništva).

Smatramo ovakve odbrane u celosti neosnovane.

Okrivljeni naoružani, i kao pripadnici navedene oružane grupacije, učestvuju u napadu na naseljeno mesto i civilno stanovništvo u njemu, iako su nesumnjivo znali da druga strana ne pruža nikakav otpor, što se naročito odnosi na nenaoružano civilno stanovništvo u kućama, dvorištima i na ulici. Nebitno je pri tom da li su oni pucali ili nisu i da li su eventualno nekog pogodili i time lišili života, odnosno oštetili ili uništili njihovu imovinu. Za ostvarenje bitnih elemenata predmetnog krivičnog dela dovoljno je da su učestvovali u napadu na nebranjeno naselje i civilno stanovništvo u njemu, bez obzira da li su znali da svojim postupcima krše pravila međunarodnog prava, jer povreda ovog prava predstavlja objektivni uslov kažnjivosti. I

drugi deo njihove odbrane smatramo potpuno neosnovanom. Naime, iz nesumnjivo utvrđenih činjenica o nastalim posledicama u vremenu od 10. pa do 11.11.1991. godine, pouzdano se može zaključiti da su navedene diskriminatorne mere prema pripadnicima nesrpske nacionalnosti, privođenja, hapšenja, saslušanja, mučenja i druga fizička maltretiranja, mogla narediti samo lica iz kruga lokalne vojno-civilne vlasti, a to su, kao što je nesporno, okr. Devetak kao faktički komandant sela, Milan Devčić kao komandir milicije i Milan Radojčić kao komandant lokalne TO. Navedene činjenice između ostalog proizilaze iz iskaza svedoka. Činjenica da su okr. Milan Devčić i Milan Radojčić lično saslušavali i pri tom fizički maltretirali privedena lica, na način kako je to opisano u ovoj optužbi, utvrđuje se na osnovu dela iskaza okr. Aleksandra Nikolaidisa, a još konkretnije na osnovu iskaza svedoka oštećenih.

I na kraju, imajući u vidu formalnu i faktičku vlast koju su imali sva trojica okrivljenih (Devetak, Devčić i Radojčić), pouzdano se može zaključiti ne samo iz njihovog činjenja, nego iz nečinjenja da je njihovo sveukupno ponašanje za jedan broj i poznatih i nepoznatih pripadnika navedenih oružanih grupacija suštinski predstavljalo način i podstrekavanja i pomaganja za opisane vidove njihovog činjenja, pa i počinjenja ovako brojnih ubistava civilnih lica.

Okrivljeni Miodrag Dimitrijević ne negira najveći broj inkriminisanih činjenica, ali ne priznaje krivicu za posledice sopstvenog delovanja. Naime, on ne negira da je 15.10.1991.godine naredio javno objavljivanje upozorenja stanovnicima sela uz nagoveštaj velikog broja restriktivnih mera i pretnje merama odmazde, ne osporava ni činjenicu da je na sastanku dana 17.10.1991. godine učestvovao u donošenju odluke o prikupljanju hrvatskih muškaraca iz sela ispred seoske zemljoradničke zadruge i njihovom zadržavanju u prostoru zadruge tokom noći, radi provere da li neko od njih dejstvuje iz vatrenog naoružanja, da se potom sutradan, 18.10.1991. godine ide u izviđanje i pretres terena ka proizvodnom pogonu „Borovo“ i vinogradima i voćnjacima po obodu sela, da će to naređenje sprovesti rezervni kapetan prve klase Darko Perić sa delom svoje jedinice koja je tog dana došla u Lovas, i da se pri tom povede nekoliko meštana koji poznaju ove terene. I pored navedenih činjenica, koje i sam navodi, okrivljeni tvrdi da on u navedenoj funkciji koordinatora za

borbena dejstva nije imao nikakvo komandno-naredbodavno ovlašćenje i dužnost, ne samo u odnosu prema lokalnoj civilno-vojnoj vlasti, nego ni prema oružanim formacijama JNA koje su se tog dana nalazile u selu. On je samo predlagao i savetovao, ali nije naređivao. Ovakva njegova odbrana je u potpunosti neosnovana, a delimično čak i kontradiktorna, jer okrivljeni ponekad o istoj stvari govori da je predlagao i savetovao, a na drugom mestu da je naređivao. Međutim, nesumnjivo je utvrđeno na osnovu iskaza i okr. Darka Perića, a i svedoka, da je okr. Miodrag Dimitrijević u navedeno vreme, kao najviši po činu i rangu vojni starešina u Lovasu i po navedenoj funkciji imao sva naredbodavna ovlašćenja u odnosu i na lokalnu vojno-civilnu vlast, ali isto tako i u odnosu na delove vojnih jedinica u to vreme stacioniranih u Lovasu. Njegovo naređenje od 15.10.1991.godine, formulisano pod nazivom „Obaveštenje građanima sela Lovas“, pored navedenih pretnji merama odmazde, sadrži i političke kvalifikacije, kao na primer „ustaška organizacija“, podrazumevajući pod tim i HDZ, pa se ovako proizvoljno i neosnovano ideološko etiketiranje vrlo brzo proširilo, zbog čega su se na udaru našli skoro svi meštani sela Lovas koji su se na nađenim audio-video kasetama u mesnom sedištu HDZ-a videli za vreme proslave izborne pobede ove stranke.

Iz iskaza okr. Darka Perića, utvrđuje se da je okr. Dimitrijević prilikom izdavanja naredbe da se sutradan ide u izviđanje i pretres terena, kako bi se utvrdilo da li u njemu ima pripadnika hrvatskih paravojnih snaga, znao da su pojedine lokacije na tom području minirane od strane inženjerske jedinice navedene brigade, i na to upozorio, a takođe da je istom prilikom naredio da tokom pretresa ispred vojske idu prethodne noći zatvoreni meštani hrvatske nacionalnosti kao „živi štit“, jer ih u tom slučaju neće napasti hrvatske paravojne snage.

Okr. Dimitrijević negira da je izdao ovakvu naredbu, tvrdeći da je prilikom sastanka na kojem je dogovarana navedena akcija samo predložio da se u pretres mogu povesti nekoliko meštana koji dobro poznaju teren koji će se izviđati i pretresati.

Ovakva odbrana okrivljenog je neosnovana, jer je u suprotnosti sa iskazom okrivljenog Darka Perića, čiju verodostojnost potvrđuju i nesumnjive činjenice vezane za način na koji je upotrebljeno 50-ak zatvorenih civila, kao i nastale posledice na minskom polju.

Okr. Darko Perić u bitnom priznaje sve činjenične navode iz ove optužbe, izuzev da je naredio svojim potčinjenim starešinama i vojnicima da pucaju, ukoliko neko od vođenih civila zalegne ili počne da beži. Međutim, smatramo da je i ovaj deo odbrane okrivljenog Perića neosnovan, budući da se na minskom polju nakon prve eksplozije jedne od postavljenih mina dogodilo da su u nastaloj haotičnoj situaciji prisutni vojnici otvorili vatru na civile u minskom polju. Irelevantno je što tom prilikom nije razmišljao o dozvoljenosti i pravilnosti svojih postupaka.

Iznoseći svoju odbranu, okr. Radovan Vlajković i Radisav Josipović saglasno navode da su se protivili zahtevu Darka Perića da ujutru krenu sa svojom jedinicom u izviđanje i pretres terena, koji je delom miniran, kako zbog mogućeg vatrenog dejstva hrvatskih paravojnih snaga, tako i zbog toga što za takvu jednu akciju niti su obučeni, niti imaju borbenih sredstava. I pored insistiranja okr. Darka Perića, oni su na kraju odbili da izvrše njegovo naređenje. Odbijanje naređenja se sastojalo u tome što su oni odbili da komanduju i vode pripadnike svoje čete u navedenu akciju, ali su ipak krenuli sa 40-ak svojih vojnika iz, kako kažu, moralnih razloga, prepuštajući komandu nekim pojedincima iz oružane grupe „Dušan Silni“. Negiraju da su komandovali raspoređivanjem i načinom kretanja civilnih lica kada su naišli na polje za koje su posumnjali da je minirano, već da su se kretali i ponašali kao i svi drugi njihovi vojnici.

Odbrana obojice okrivljenih da nisu učestvovali u opisanim radnjama vezanim za preuzimanje zatvorenih civila iz dvorišta lokalne zadruga, njihovo vođenje na pretres terena kao „živog štita“, da pri tom nisu vršili komandnu dužnost, već da su je prepustili nepoznatom pripadniku iz oružane grupe „Dušan Silni“, koji je navodno i naredio da se skrene s puta, a zatim i naredio raspoređivanje i kretanje civila frontalno preko polja deteline, nije istinita i zbog toga je neosnovana.

Pre svega u suprotnosti je sa iskazom okr. Darka Perića. Iako, rezervni oficiri, obojica okrivljenih su ipak znali najmanje tri činjenice: prvo, da ne mogu predati komandu nekom drugom nepoznatom, bez čina i ranga, i pri tom biti prisutni; drugo, da je korišćenje civila kao zaštite od oružanih dejstava protivničke strane (tzv. „živog štita“) nedozvoljeno (nebitno na osnovu kog propisa ili pravila međunarodnog prava); i treće, da ih za navedene postupke ne oslobađa krivice naredba pretpostavljenog starešine. Osim toga, ako i nisu pouzdano znali da su naišli na minsko polje, kretanjem iza civila na, po njihovoj proceni, bezbednom odstojanju, oni su time manifestovali opreznost zbog svoje bezbednosti, i istovremeno pristanak na realno moguće posledice po navedene civile.

Iz navedenih razloga krivicu obojice okrivljenih smatramo nesumnjivo dokazanom.

Odbrana okrivljenih Jovana Dimitrijevića, Saše Stojanovića, Dragana Bačića i Zorana Kosijera vezana je za događanja u vezi i povodom minskog polja. Oni priznaju da su zajedno sa Mijom Vukosavljevićem i Slobodanom Hrnjačkim zv. „Sajdžija“ (sada pokojnima), kao pripadnici oružane grupe „Dušan Silni“ učestvovali u preuzimanju zatvorenih civila i njihovom vođenju na pretres terena, ali ne i da su komandovali tom operacijom, niti da su naredili ovim civilima da uđu u polje deteline, koje je bilo minirano.

Okrivljeni Jovan Dimitrijević navodi da je tom prilikom i on bio ranjen pri eksploziji neke od nagaznih mina, a okr. Saša Stojanović, ističe da se u nastalom haosu prvi snašao i znatno pomogao davanjem saveta da se preostale neeksplodirane mine demontiraju, što je sve zaista i utvrđeno.

Međutim, smatramo da se njihova krivica zasniva na činjenici da su u ovim događanjima oni učestvovali svojom voljom, na osnovu sopstvene odluke svakog od njih pojedinačno, a ne na osnovu nečijeg naređenja, pri

čemu, kao što je već navedeno, nije nužno da su znali da svojim postupcima krše pravila međunarodnog prava.

Okrivljeni Petronije Stevanović i Aleksandar Nikolaidis priznaju da su izvršili deo radnji koje im se stavljaju na teret-učešću u napadu na Lovas i pri tom bacanju bombi na kuće i u dvorišta kuća, nasumičnom pucanju iz pešadijskog naoružanja i blažim oblicima fizičkog maltretiranja pojedinih civila. Deo odbrane kojom negiraju svoje učešće u ostalim radnjama koje im se stavljaju na teret, smatramo neosnovanom, budući da je taj deo u suprotnosti sa iskazima svedoka-oštećenih, ali i ostalih saslušanih svedoka. Ovo se pogotovo odnosi na okr. Petronija Stevanovića, jer gotovo da nema svedoka oštećenog ili saokrivljenog, koji se nije izjašnjavao bar o nekim njegovim brutalnim postupcima prema pojedinim civilima.

Iz iznetih razloga, smatramo da je na nesumnjiv način dokazano da su obojica okrivljenih na opisani način izvršili predmetno krivično delo koje im se ovom optužbom stavlja na teret.

TUŽILAC

ZA RATNE ZLOČINE

Vladimir Vukčević